

Strasbourg, 18.10.2022
COM(2022) 553 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Energiaalane hädaolukord: ühine ELi ettevalmistus ja kaitse ning ühisostud

SISSEJUHATUS

Venemaa põhjendamatu sõjaline agressioon Ukraina vastu ja energia kasutamine relvana on põhjustanud enneolematu energiakriisi. Need tegurid on põhjustanud energiahindade järsu tõusu ja seadnud ohtu meie energiavarustuse kindluse. Venemaa otsus lõpetada tarned Nord Stream1 kaudu on viinud selle kriisi uude etappi.

Euroopa Liit on tegutsenud ühtselt. Gaasinõudluse vähendamise kava ja määrus¹ ning erakorralised meetmed energiaturul sekkumiseks,² nagu komisjon on välja pakkunud, hakkavad sel talvel mõju avaldama. Liit vähendab nüüd oma gaasitarbimist alates Venemaa agressiooni algusest.³ Venemaa kütuse järkjärguline kasutuselt kõrvaldamine on kiirenenud – 2022. aasta septembris moodustas see 9 % meie torugaasi tarnetest ja 14 %, kui võtta arvesse veeldatud maagaasi, samas kui Venemaa torugaasi osakaal oli 2021. aastal 41 % ja veeldatud maagaasi arvestamisel 45 %. Tihedam koostöö usaldusväärsete tarnepartneritega on kompenseerinud Venemaa gaasiimpordi järsu vähenemise. Oktoobri keskpaigas olid meie gaasihoidlad täidetud üle 91 % ulatuses. Oleme nüüd paremas olukorras kui mõni kuu tagasi.

Vaatamata nendele meetmetele on olukord selle talve alguses endiselt äärmiselt keeruline. Euroopa tarbijate ja ettevõtjate jaoks on hinnad ikka veel liiga kõrged ja volatiilsed. Ettearvamatud sündmused, nagu torujuhtmete sabotaažid, võivad meie varustuskindlust veelgi vähendada. Pinged gaasiturudel püsivad tõenäoliselt ka pärast talve.

Euroopa Ülemkogu palus 6. oktoobril Prahast toimunud mitteametlikul kohtumisel ja 12. oktoobril toimunud energeetikaministrite mitteametlikul kohtumisel ning Euroopa Parlament oma resolutsioonis ELi reaktsiooni kohta energiahindade tõusule Euroopas,⁴ et komisjon esitaks ettepanekud meetmete kohta, millega koordineerida solidaarsuspüüdlusi, tagada energiavarustus, stabiliseerida hinnatase ning toetada kodumajapidamisi ja ettevõtteid, kes peavad maksma kõrget energiahinda.

President von der Leyen esitas riigipeadele ja valitsusjuhtidele saadetud kirjas **tegevuskava edasiseks tegevuseks**, mis põhineb neljal meetmekogumil: pidurdada imporditava gaasi eest makstavat hinda, seadmata ohtu meie varustuskindlust, teha koostööd liikmesriikidega maagaasiturul hindade piiramiseks, piirata gaasihindade mõju elektrihindadele, säilitada ühtsel turul võrdsed tingimused ja kiirendada meie üleminekut energiasõltumatusse. Samuti on vaja kiiresti võtta meetmeid, et suurendada ELi suutlikkust seista vastu võimalikele rünnakutele elutähtsa taristu vastu, ning lisaks sellele energiaga seotud meetmete paketi esitab komisjon ka ettepaneku võtta vastu nõukogu soovitus elutähtsa taristu vastupidavuse suurendamise kohta.

Täna esitab komisjon tõhustatud tegevusraamistiku selle tegevuskava rakendamiseks ja eelseisva talve energiaprobleemide lahendamiseks ning järgmiseks talveks valmistumiseks.

¹ [EUR-Lex - 52022DC0360 - ET - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

² [EUR-Lex - 52022PC0473 - ET - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³ [Kinnitatakse gaasisäästu määruse rakendamist käsitlevate liikmesriikide aruannete põhjal, mis tuleb esitada 15. oktoobriks.](#)

⁴ [Euroopa Parlamendi 5. oktoobri 2022. aasta resolutsioon ELi reaktsiooni kohta energiahindade tõusule Euroopas \(2022/2830\(RSP\)\)](#)

Euroopa saab tugineda oma tugevatele külgedele, kasutades ühtset turgu, et muuta ühisostud reaalsuseks ja hoida turuhindu kontrolli all, sealhulgas piirates erakorralisi hinnatõuse ning kasutades parimal viisil ära olemasolevat taristut, et tagada gaasivoog seal, kus seda kõige rohkem vajatakse.

Praegu on aeg tegutseda nii eelseisvat talve kui ka hilisemat silmas pidades. Täna kavandatud uued energiameetmed on erandlikud ja ajutised. Need võetakse praegusele kriisile reageerimiseks ja pakuvad lahenduse kiireloomuliseks abiks. Kuid nendega luuakse alus strukturesematele meetmetele, mis suurendavad veelgi energialiidu vastupanuvõimet ja tõhusust.

Tuginedes tänastele meetmetele, esitab komisjon tavapärased seadusandlikud ettepanekud kaalumiseks kaasseadusandjatele, kellel on oluline roll selle tagamisel, et Euroopa saaks pärast praegust kriisi kasu kindlamast, taskukohasemast ja puhtamast energiast. Üks neist ettepanekutest käsitleb elektrituru korralduse reformi.

Seni teeb komisjon tihedat koostööd Euroopa Parlamendiga, luues kontaktrühma, et pidada reaajas dialoogi energiakriisile reageerimise üle.

1. GAASI ÜHISOSTUD JA MEIE VARUSTUSKINDLUSE TAGAMINE

Kuigi EL suudab sel talvel vastu pidada, peame valmistuma võimalikeks edasisteks häireteks ja looma tugeva aluse järgmist talve silmas pidades. Praegused prognoosid näitavad, et liiga madal hoiustamistase 2023. aasta märtsis võib kaasa tuua ebakindla olukorra 2023.–2024. aasta talvel. Kuigi suurem gaasisääst võimaldab liidul vähendada oma sõltuvust kõrgetest impordihindadest, peaks ta kasutama ka oma turujõudu, et tagada gaas ülemaailmselt konkurentsivõimeliste hindadega.

Komisjon on tugevdanud sidemeid usaldusväärsete gaasi- ja veeldatud maagaasi tarnijatega. EL on sõlminud lepingud USA, Kanada, Norra, Aserbaidžaaniga, Egiptuse ja Iisraeliga. EL ja Norra asutasid oktoobris töörühma energiaturgude stabiliseerimiseks. Oktoobris jätkus ELi-Alžeeria energiadialoog. Komisjon jätkab usaldusväärsete partneritega tehtava koostöö koordineerimist ja intensiivistamist.

EL jätkab koostööd oma partneritega kooskõlas ühisteatisega „ELi energiaalane välistegevus muutuv maailmas“⁵. Samuti suurendame koostööd ja solidaarsust Lääne-Balkani riikide ja idapartnerluse riikidega, kes on meie lähimad naabrid. ELi energiaplatvorm on avatud meie energiaühenduse partneritele. Käesoleva aasta alguses sünkroniseeriti Ukraina ja Moldova elektrivõrgud Euroopa mandriosa võrguga. Selle kuu alguses avati Bulgaaria ja Kreeka vahel uus gaasiühendus, mis teenindab ka Põhja-Makedooniat ja Serbiat. Kuna kogu piirkond seisab Venemaa energiasõja tõttu silmitsi keerulise talvega, tuleks selliseid jõupingutusi kiirendada, et lõimida see piirkond veelgi enam meie energialiitu.

2022. aasta aprillis loodud ELi energiaplatvormi toel jätkab komisjon oma pikaajalise koostöö süvendamist kõigi usaldusväärsete partneritega ja nende toetamist, et suurendada gaasi üleilmset

⁵ [JOIN\(2022\) 23 final](#)

tootmist olemasolevatel ja uutel gaasiväljadel ning asendada samal ajal Venemaalt tulevad gaasitarned ning tagada gaasi, eelkõige veeldatud maagaasi jätkuv liikumine Euroopasse. Samuti paneb ta aluse vesinikualastele partnerlustele, et saavutada kava „REPowerEU“ eesmärk importida 2030. aastal 10 miljonit tonni taastuvallikatest toodetud vesinikku. Arutelud rahvusvaheliste partneritega hõlmavad ka sellise gaasi hinda, mida nad tarnivad Euroopasse vastastikku kasulike lepingute osana.

Täna teeme ettepaneku anda ELile õiguslikud vahendid gaasi ühiseks ostmiseks. Platvorm peaks eelkõige koordineerima gaasihoidlate täitmist kooskõlas meie seatavate täitmiseesmärkidega. Järgmistel talvedel kuni 2025. aastani, sealhulgas 2023.–2024. aastal, prognoositakse Venemaa tarnete täieliku katkemise korral lepingutega katmata nõudluse vaheks kuni 100 miljardit kuupmeetrit aastas. Kui hoiustatavad varud selle talve lõpus ammenduvad, võib nende täitmine 90 %ni 2023. aasta novembriks, nagu on nõutud ELi gaasi hoiustamise määruses, olla raskem kui sel talvel.

Ühisostu võimaldamiseks, eelkõige gaasihoidlate täitmiseks, paneb komisjon ette järgmised meetmed:

- nõudluse koondamine ELi ja energiaühenduse partnerite tasandil, rühmitades gaasiimpordi vajadused ja otsides selle alusel turul pakkumisi;
- liikmesriikide kohustuslik osalemine ELi nõudluse koondamises vähemalt 15 % ulatuses nende hoidlate täitmise kohustusest;
- vabatahtlik ostusüsteem, mis võimaldab ettevõtetel moodustada Euroopa gaasiostukonsortsiumi. Komisjon on valmis toetama äriühinguid konsortsiumi kavandamisel ja tegema kiiresti otsuse ELi toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 kohaldamatuse kohta, kui järgitakse asjakohaseid sisulisi tingimusi.

Ühisostud hõlbustavad võrdsemat juurdepääsu uutele tarnijatele ja rahvusvahelistele turgudele ning annavad Euroopa importijatele rohkem kaalu läbirääkimistel. Venemaa tarneallikad jäetakse platvormis osalemisest välja.

Ühisostud annavad täielikku kasu ainult juhul, kui komisjon ja liikmesriigid tagavad ELi energiaplatformile kavandatavate ja ostetud gaasitarnete **läbipaistvuse** kogu liidus, et hinnata, kas varustuskindluse ja energiasolidaarsuse eesmärgid on täidetud. Energiaplatformi kaudu toimuv tihe koordineerimine liikmesriikidega kolmandate riikidega suheldes tagab liidu kollektiivse kaalu tõhustamise. See hoiab ära olukorra, kus liikmesriigid ja gaasiimportijad pakuvad üksteist üle ja ajavad hinnad üles.

Ühisostude edukuse võtmeteguriks on võimsuse kättesaadavus veeldatud maagaasi terminalides ja torujuhtmetes. See on veelgi olulisem hädaolukorra ajal, mil torujuhtmete ja terminalide ülekoormus põhjustab kitsaskohti gaasiga varustamisel, sealhulgas hoidlate täitmisel. Seepärast sisaldab ettepanek eeskirju terminalide ja torujuhtmete kasutamata pikaajalise võimsuse läbipaistvuse kohta lühiajalise ülekoormuse korral.

Solidaarsus ja gaasivoogude tagamine sinna, kus neid on vaja

EL on tugevdanud oma gaasi- ja elektrisäästu vahendeid. Siiski peame praegu kokkulepitud määrusi täiel määral kasutama, et saavutada nõudluse vähendamise eesmärgid. See aitab meil toime tulla edasiste gaasitarnehäiretega ning vähendab survet rahvusvahelistele gaasiturgudele ja seega ka hindadele. Komisjon jälgib tähelepanelikult nõudluse vähendamise meetmeid, nende jaotuslikku mõju, tagades kõigi majanduse ja ühiskonna osade jõupingutuste ja panuste õigluse, ning on valmis käivitama ELi häireolukorra või isegi vaatama läbi gaasinõudluse vähendamise eesmärgid, kui vabatahtlikud nõudluse vähendamise meetmed osutuvad ebapiisavaks, et tagada talvel piisav gaasiga varustatus.

Selleks et suurendada valmisolekut võimalikeks hädaolukordadeks talveperioodil, teeb komisjon ettepaneku meetmete kohta, mis võimaldavad liikmesriikidel erandkorras **vähendada mittehädavajalikku tarbimist**, näiteks välisküte, et tagada gaasi tarnimine teiste oluliste sektorite, teenuste ja tööstusharude jaoks. See ei tohiks mingil juhul mõjutada vähekaitstud leibkondade tarbimist.

Solidaarsus on liidu nurgakivi ja sellest oleneb liidu tegevuse tõhusus. Viis aastat pärast varustuskindluse määrukes kokkuleppimist on liikmesriigid omavahel allkirjastatud üksnes kuus kahepoolset solidaarsuslepingut 40 võimalikust. See protsess on liiga aeglane. Komisjon teeb ettepaneku suurendada liidu suutlikkust hädaolukorras kiiresti reageerida, kehtestades solidaarsuse vaike-eeskirjad, millega tagatakse, et hädaolukorras olev liikmesriik saab teistelt gaasi õiglase hüvitise eest. Ettepanekut laiendatakse ka nii, et see hõlmaks mitte ainult otse või kolmanda riigi kaudu ühendatud liikmesriike, vaid ka liikmesriike, kellel on maagaasi veeldusjaamad, isegi kui riigid ei ole otse ühendatud. Euroopa ühtne gaasiturg ja katkematu gaasikaubandus liidus on kõigi eurooplaste jaoks sel ja järgmisel aastal turvalise talve eeltingimus.

2. KÕRGETE ENERGIAHINDADEGA TEGELEMINE

Kuigi hulgi hinnad on alates 2022. aasta suve kõrgtasemest langenud, on need üha suurema arvu eurooplaste jaoks endiselt jätkusuutmatult kõrged. Üha rohkem kodanikke kannatab energiaostuvõimetuse all või on selle ohus. Kõige rohkem on mõjutatud vähekaitstud tarbijad, kuid nii ettevõtjaid kui ka kodumajapidamisi, sealhulgas keskmise sissetulekuga kodumajapidamisi, koormavad suured gaasi- ja elektriarved üha enam.

See nõuab meetmeid, eelkõige gaasi puhul, võttes arvesse gaasi tähtsust kodumajapidamistele ja tööstusele ning selle mõju elektrihindadele.

Hinnad Euroopa peamisel gaasibörsil Title Transfer Facility (TTF) jõuavad enneolematule tasemele ja on väga kõikumad. Kuigi see kajastab Loode-Euroopa eriolukorda kohalike puudujääkide ja taristu kitsaskohtade tõttu, mõjutab TTF sageli väljaspool Loode-Euroopat sõlmitud pikaajaliste lepingute ja paljude veeldatud maagaasi tehingute hinnataset. Vajame hinnaindekseid, mis kajastaksid tegelikke turutingimusi.

Seepärast teeb komisjon ettepaneku luua **veeldatud maagaasi jaoks uus täiendav hinnavõrdlusalus**. Veeldatud maagaasil põhinev võrdlusalus oleks veeldatud maagaasi tehingute jaoks täpsem alus, pakkudes õiglasemat ja läbipaistvamat hinnaindeksit. Euroopa Liidu

Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ACER) peaks koguma selle uue võrdlusaluse loomiseks vajalikku teavet 2022. aasta lõpuks ja indeks peaks olema kättesaadav 2023. aasta alguses järgmiseks täitmishooajaks.

Lisaks teeb komisjon praegusele energiakriisile reageerimiseks ettepaneku kehtestada mehhanism **hindade piiramiseks Euroopa peamise gaasibörsi TTF kaudu**, see mehhanism käivitatakse vajaduse korral. Hinnakorrigeerimismehhanismiga kehtestatakse ajutiselt dünaamilised hinnapiirangud börsil TTF tehtavatele tehingutele. See aitab vältida äärmuslikku volatiilsust ja liiga kõrgeid hindu. Komisjon esitas selle võimaluse juba 2022. aasta märtsis. Võttes arvesse energiakriisi enneolematut iseloomu ja tuginedes juba kehtestatud nõudluse vähendamise meetmete raamistikule, on saanud aeg sellise mehhanismi kehtestamiseks.

Päevasisese volatiilsuse piiramiseks teeb komisjon ettepaneku võtta kasutusele uus ajutine päevasisene **hinnapiigi vahemiku mehhanism**, et vältida ülemäärast hinnavolatiilsust ja äärmuslikku hinnatõusu energia tuletisinstrumentide turul. Selline mehhanism tagab nendel turgudel usaldusväärsema hinnakujundusmehhanismi, kaitstes ELi energiaettevõtjaid suurte päevasiseste hinnatõusude eest ja aidates neil tagada oma energiavarustuse keskpikas perspektiivis.

Komisjon töötab koos liikmesriikidega välja viisid, kuidas **piirata kõrgete gaasihindade mõju elektrihindadele**. Elektri tootmiseks kasutatavale gaasile hinnalae kehtestamine on aidanud alandada hindu Hispaanias ja Portugalis. Tuleks kaaluda selle kehtestamist ELi tasandil, kui see võimaldaks mõnda lahendamata küsimust rahuldavalt lahendada. ELi liikmesriikide energiaallikate jaotused, ühendused ja elektrisüsteemid erinevad. Tuleb välja töötada lahendus, mis toimiks kõigi jaoks ning võimaldaks ära hoida gaasi tarbimise suurenemise, lahendada liikmesriikidele avalduva ebavõrdse finantsmõju probleemi ja juhtida vooge väljaspool ELi piire.

Lisaks toetab komisjon Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Ameti (ACER) ja Euroopa Väärtpaperiturujärelevalve (ESMA) loodud uut rakkerühma koos riiklike energia- ja finantsturu järelevalveasutustega, et jälgida tähelepanelikult muutusi energiaturul. See ühismeede aitab jälgida gaasi- ja elektrituru eri segmentide kauplemismustreid ja -dünaamikat. See tugevdab turujärelevalvet ja turujärelevalveasutuste võetavaid mistahes vajalikke täitmise tagamise meetmeid.

3. KÕRGETE GAASIHINDADE MÕJU LEEVENDAMINE

Komisjon ja liikmesriigid on võtnud lisaks hinnameetmetele finants- ja muud meetmeid, et kaitsta tarbijaid ja ettevõtjaid, keda mõjutab väline energiahindade šokk. Tuleb säilitada ühtne turg, mis aitab liidul toime tulla varasemate kriisidega, ning hoida suurt tööhõivet. Komisjon jälgib tähelepanelikult muutusi selles valdkonnas. On väga oluline, et püüeldakse ühiste jagatud ELi lahenduste poole ja hoitakse ära riikide killustatud üksiklahendusi, mis sõltuvad liikmesriikide erinevatest eelarvelistest võimalustest.

Komisjon kavatses anda liikmesriikidele rohkem tegutsemisruumi nende ettevõtete toetamiseks, muutes **ajutist kriisiraamistikku** ja säilitades samal ajal võrdsed tingimused. Riigi toetuste tähtaegu pikendatakse ning selleks, et hoida lühiajaline tegevus kooskõlas meie pikaajaliste eesmärkidega, pakutakse uusi võimalusi, mis võimaldavad liikmesriikidel toetada ettevõtjaid, kes

vähendavad oma elektrinõudlust. See raamistik annab liikmesriikidele rohkem võimalusi toetada neid ettevõtteid, kes seda kõige enam vajavad, lihtsustades samal ajal teatavaid nõudeid ja säilitades ELis võrdsed tingimused. Komisjon tagab, et kõiki liikmesriikide taotlusi ajutise toetuse saamiseks käsitletakse kiiresti ja ühetaoliselt.

Tuletisinstrumentide turud on energiaettevõtete tegevuse jätkamiseks hädavajalikud. Energia tuletisinstrumentide turgude järsud hinnatõusud ja äärmuslik volatiilsus on aga põhjustanud energiaettevõtetele **likviidsusprobleeme**. On äärmiselt oluline anda meie energiaettevõtetele täiendavat manööverdamisruumi, et nad suudaksid keskpikas perspektiivis tagada energiakaupade tarned ja ostud. Seepärast võtab komisjon kooskõlas Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) nõuannetega vastu kaks delegeeritud määrust, et leevendada võimendustagatise nõuete suurenemisest tulenevat suurenenud likviidsussurvet finantssektorivälistele turuosalistele.

Nendega on kavas

- suurendada finantssektoriväliste vastaspoolte kliirimiskünnist 4 miljardi euroni⁶. Sellest künnisest allapoole jäävatele finantssektorivälistele vastaspooltele ei kohaldata börsiväliste energia tuletisinstrumentide võimendustagatise nõudeid.
- laiendada nende kõlblike varade loetelu, mida kesksed vastaspoolel võivad aktsepteerida oma riskide katmiseks,⁷ üheks aastaks. See võimaldab finantssektorivälistel ettevõtjatel⁸ ja kõigil turuosalistel kasutada lisatagatise nõude täitmiseks eritingimustel täiendavaid tagatiste liike⁹.

Et aidata liikmesriikidel ja piirkondadel sihipäraste, ajutiste ja erakorraliste meetmete abil toime tulla praegusest energiakriisist tulenevate probleemidega, teeb komisjon ka ettepaneku **muuta 2014.–2020. aasta ühtekuuluvuspoliitika raamistikku paindlikumaks**, seda kuni 10 protsendi ulatuses liikmesriikide eraldistest, mida on kokku ligikaudu 40 miljardit eurot. Summad makstakse välja vastavalt mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäärade piires kasutada olevatele rahalistele vahenditele. Sellega toetatakse neid VKEsid, keda energiahindade tõus eriti mõjutab, aidatakse vähekaitsitud leibkondadele antava toetusega vähendada energiaostuvõimetust ning toetatakse juurdepääsu tööturule, säilitades töötajate ja iseenda tööandjate töökohad lühendatud tööaja ja samaväärsete kavade kaudu.

Energiakriisi lahendamiseks on vaja kaitsta meie majanduse põhialuseid, eelkõige kindlustada ühtne turg ja kõrge tööhõive. Ühtne ja ühine Euroopa lähenemisviis on liidu killustumise tõsise ohuga tegelemisel äärmiselt oluline.

Konkreetselt, et kiiremini loobuda Venemaa fossiilkütustest, on vaja uuesti hinnata kavas „RePowerEU“ ettenähtud meetmeid ja ülemineku kiirust. Seepärast korraldab komisjon kava

⁶ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr XX, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 (Euroopa turu infrastruktuuri määrus) seoses kaubatuletisinstrumentide kliirimiskünnise väärtusega.

⁷ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr XX, millega muudetakse delegeeritud määruses (EL) nr 153/2013 sätestatud regulatiivseid tehnilisi standardeid seoses tagatisnõudeid käsitlevate ajutiste erakorraliste meetmetega.

⁸ Juhul, kui nad tegutsevad kliirivate liikmetena.

⁹ ESMA kinnitab oma avalikes küsimustes ja vastustes ka seda, et tagatisnõuete tagamiseks saab hakata kasutama muid varasid, näiteks äriühingute emiteeritud lühiajalisi võlainstrumente või ELi võlakirju.

„REPowerEU“ vajaduste hindamise. See hindamine hõlmab puhtale energiale üleminekuks ja ühtse turu killustatuse vältimiseks vajalikke investeeringuid piiriülesesse taristusse (sealhulgas kriitilise tähtsusega üleeuroopalistesse ühendustesse),¹⁰ energiasalvestusse, energiatõhususse ja taastuvatesse energiaallikatesse. Samuti võetakse arvesse suutlikkust investeeringuid kasutada. Hindamise tulemused on aluseks komisjoni ettepanekutele suurendada ELi finantssuutlikkust kava „REPowerEU“ elluviimiseks, et tagada Euroopa tööstuse konkurentsivõime ja energiasõltumatus kogu ELis.

4. TARISTU KAITSMINE JA OPTIMEERIMINE

ELi valmisolek muutuva ohumaastikuga toimetulekuks nõuab pidevat valvsust ja kohanemist. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on toonud kaasa uued ohud, mis sageli esinevad koos hübriidrännaku kujul. Üks neist on oht Euroopale huvi pakkuvale elutähtsate taristule. See on saanud ilmselgeks Nord Streami gaasi torujuhtmete vastu suunatud ilmse sabotaaži tõttu.

Komisjon on juba teatanud meetmetest elutähtsate taristute turvalisuse parandamiseks pärast torujuhtme plahvatusi. Seepärast teeb komisjon täna ettepaneku võtta vastu nõukogu soovitus suurendada ELi toetust elutähtsa taristu vastupanuvõime tugevdamisele ning tagada ELi tasandil koordineerimine valmisoleku ja reageerimise valdkonnas, samuti tõhustatud koostöö piiriülest huvi pakkuva taristu teemal. Selle ettepaneku eesmärk on suurendada ja kiirendada tööd selleks, et kaitsta neid varasid, rajatisi ja süsteeme, mis on vajalikud selleks, et majandus toimiks ja et siseturul pakutaks esmatähtsaid teenuseid, millele kodanikud tuginevad, ning leevendada mis tahes rännaku mõju sellega, et tagatakse võimalikult kiire taastumine. Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd eesmärgiga katsetada nende elutähtsa taristu vastupidavust, esmalt energiasektoris ja seejärel teistes suure riskiga sektorites nagu kommunikatsiooni-, transpordi- ja kosmosesektor. Vastupidavuse katsetamist täiendatakse sellega, et liikmesriikidega konsulteerides ja asjaomaste liidu ametite toetusel koostatakse elutähtsa taristuga seotud intsidentide ja kriiside teemaline kava. Selle kava eesmärk on kirjeldada ja kindlaks määrata liikmesriikide ning ELi institutsioonide, organite ja asutuste vahelise koostöö eesmäärke ja viise elutähtsa taristu vastu suunatud intsidentidele reageerimisel, eelkõige juhul, kui need oluliselt häirivad siseturul esmatähtsate teenuste osutamist. Lisaks tugevdavad komisjon ja kõrge esindaja ELi ja NATO struktureeritud dialoogi kaudu koostööd peamiste partneritega elutähtsa taristu vastupidavuse valdkonnas ning koos NATOga luuakse selleks rakkerühm.

Et optimeerida gaasi ja veeldatud maagaasi taristute kasutust, pakub komisjon samal ajal välja uued vahendid selleks, et anda rohkem **teavet olemasoleva taristu võimsuse kohta**, ning uued

¹⁰ Eelistada tuleks projekte, millega saadakse lõplikult valmis energia siseturg, ja projekte, millel on tugev piiriülene mõõde, näiteks kriitilise tähtsusega ühendus Portugali, Hispaania ja Prantsusmaa vahel ning põhja-lõuna ühendatud elektrivõrgud Ida-Euroopa keskosas ja Lõuna-Euroopas. Toetatavate projektidega tuleks parandada Euroopa gaasi- ja elektrivõrkude omavahelisi ühendusi ja energiasalvestust ning ehitada vesinikuvalmis taristut.

mehhanismid tagamaks, et ükski ettevõtte ei saa võimsust reserveerida ja seda siis kasutamata jätta. Sellised mehhanismid on juba olemas, kuid võimsuse ümberjaotamine võib kesta mitu kuud – meie ettepaneku eesmärk on võimaldada kiiret reageerimist, eelkõige taristu lühiajalise ülekoormatuse korral. Hästitoimiv taristu on eriti oluline merepiirita liikmesriikidele, kellel ei ole otsesest juurdepääsu veeldatud maagaasile ja kellel on seetõttu vähem lihtsaid vahendeid oma tarnete mitmekesistamiseks.

Samuti tuleb kiiremini üle minna taastuvenergia tootmisele ELis ning saavutada meie pikaajalised kliimaeesmärgid. **Taastuvenergiaprojektide loamenetlused** on ikka veel liiga pikad. Väga tähtis on tagada, et uued projektid ei ohustaks elurikkust ja et kodanikud kiidaks need heaks, kuid menetlusi saab lühendada ka nii, et need nõuded on täidetud. Kava „REPowerEU“ raames on komisjon juba teinud ettepanekuid kiirendada lubade andmist. Arvestades tungivat vajadust tagada piisav varustuskindlus ja kiirendada taastuvenergia kasutuselevõttu, kutsub komisjon seadusandjaid jõuliselt üles nendes ettepanekutes kiiresti kokku leppima. Komisjon on valmis tegema eraldi ettepaneku, et kogu ELis otse, koordineeritud ja ühtlustatud viisil lihtsustada ja lühendada teatavatele taastuvenergiaprojektidele lubade andmise haldusmenetlusi.

KOKKUVÕTE: TUGEVAM ENERGIALIIT

Praeguse energiakriisi ulatus on enneolematu. See nõuab ühist erakorralist ja solidaarset reageerimist hädaolukordadele. EL on juba astunud otsustavaid samme ja on valmis minema veel kaugemale.

Viimase aasta jooksul on komisjon esitanud ja ellu viinud mitu algatust, liikudes järk-järgult riigi tasandi tegevuse toetamiselt lõimitud varustuskindluse strateegia kehtestamise suunas; samuti on viimasel ajal rakendatud erakorralisi meetmeid, mille eesmärk on muuta tarbijate ja ettevõtjate elektriarved sõltumatuks gaasi hinnast, koordineerida elektrinõudluse vähendamist, parandada liikmesriikide võimalusi kaitsta tarbijaid ja ettevõtjaid kõrgete energiahindade eest, ning võtta fossiilkütuste sektoris kasutusele solidaarsuspanus.

Uued erakorralised meetmed lähevad solidaarsuse ja lõimumise valdkonnas veel sammu võrra kaugemale, pannes ühtse turu jõu teenima meie varustuskindlust, energia taskukohasust ja kestlikkust ning kõigi juurdepääsu esmatähtsatele teenustele.

Komisjon on valmis nõukoguga kohe kaasa töötama ja toetama nõukogu kiirete edusammude tegemisel alates energeetika nõukogu 25. oktoobri istungist.

Solidaarsus ja ühismeedmed on kõige tõhusam lahendus sellele kriisile; ühiselt saavad EL ja selle liikmesriigid kriisist jagu ja loovad tõelise konkurentsivõimelise energialiidu.

LISA

Paketis kavandatud meetmed

GAASI ÜHISOSTUD JA VARUSTUSKINDLUSE TAGAMINE
Koordineeritakse ja tugevdatakse energiavarustuse teemalisi läbirääkimisi kõigi usaldusväärsete partneritega
Võimendatakse Euroopa turujõudu ühisostuplatvormi kaudu, et hankida gaasihoidlate täitmiseks täiendavaid varusid (artikli 122 kohane ettepanek)
Komisjon teeb ettepaneku suurendada liidu suutlikkust hädaolukorras kiiresti reageerida, kehtestades solidaarsuse vaike-eeskirjad (artikli 122 kohane ettepanek)
TOIMETULEK KÕRGETE ENERGIAHINDADEGA
Komisjon teeb ettepaneku töötada 2022. aasta lõpuks välja konkreetne veeldatud maagaasi hinna võrdlusalus (artikli 122 kohane ettepanek)
Komisjon teeb ettepaneku kehtestada mehhanism Euroopa peamisel gaasibörsil hindade piiramiseks
Komisjon teeb ettepaneku kehtestada uus ajutine päevasisene hinnapiigi vahemiku mehhanism , et ära hoida hindade liigset volatiilsust ja aeglustada hinnatõusu energia tuletisinstrumentide turgudel.
KÕRGETE GAASIHINDADE MÕJU LEEVENDAMINE
Komisjon muudab enne oktoobri lõppu riigiabi ajutist kriisiraamistikku
Komisjon teeb koostöös Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvega ettepaneku võtta vastu kaks delegeritud määrust, et leevendada võimendustagatise nõuete suurenemisest tulenevat suurenenud likviidsussurvet finantssektorivälistele turuosalistele
Lisarahastus ühtekuuluvuspoliitika raamistiku (ühissätete määruse muudatus) ja kava „REPowerEU“ kaudu
TARISTU KAITSMINE JA OPTIMEERIMINE
Nõukogu soovitus elutähtsa taristu kohta
Komisjon teeb ettepaneku kasutada uusi vahendeid, et suurendada võimsuste läbipaistvust (artikli 122 kohane ettepanek)
Kiirendatakse loamenetlusi, et taastuenergia tootmine kiiremini edeneks